

Sabina
KWIECIEŃ* **O monografii Tomasza Mielczarka**
Tygodniki opinii w zmieniającej się
rzeczywistości**

A Review of Tomasz Mielczarek, *Tygodniki opinii w zmieniającej się rzeczywistości* [*Opinion-making Weeklies in a Changing Reality*], Kraków 2018

Najnowsza praca Tomasza Mielczarka, wydana przez Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS w ramach serii *Dziennikarstwo i świat mediów*, dotyczy ważnego dla medioznawców tematu — współczesnych polskich tygodników opinii. Ukazuje ich funkcjonowanie, co podkreśla sam Autor, jako tygodników „dostosowujących się do płynnej (modernistycznej) rzeczywistości”¹. Publikacja zapełnia lukę w badaniach nad współczesnymi polskimi czasopismami społeczno-politycznymi. Problematyką tą zajmowali się dotychczas — oprócz Autora — m.in.: Iwona Hofman, Magdalena Przybysz-Stawska, Ignacy S. Fiut, czy Maciej Kalbarczyk².

* <https://orcid.org/0000-0002-0373-8487>

** T. Mielczarek, *Tygodniki opinii w zmieniającej się rzeczywistości*, Kraków 2018, s. 260.

¹ Tamże, s. 10.

² Skromna literatura przedmiotu ogranicza się do prac m.in.: I. Hofman, *Model redakcji i zarządzania na przykładzie Spółdzielni Pracy „Polityka”*. „Zeszyty Prasoznawcze” 2014, nr 1; M. Przybysz-Stawska, *Między podziałami a wspólnotą: przypadek tygodnika „Do Rzeczy” (2003–2015)*, [w:] *Książka — biblioteka — informacja*, pod red. J. Dzieniakowskiej i M. Olczak-Kardas, Kielce 2016; I. Fiut, *Pisma społeczno-kulturalne w latach 1989–2000*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2000, nr 3–4; M. Kalbarczyk, *Od sukcesu tygodnika do niszowego miesięcznika. Zarys historii „Uważam Rze”*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Litteraria Polonica” 2015, nr 2 (28).

Autor książki — Tomasz Mielczarek jest wybitnym badaczem współczesnego polskiego systemu medialnego. Temat prasy opinii już wcześniej znajdował się w kręgu jego zainteresowań naukowych, by wspomnieć publikację *Od „nowej Kultury” do „Polityki”. Tygodniki społeczno-kulturalne i społeczno-polityczne w PRL*³. Tomasz Mielczarek ma w swoim dorobku zarówno publikacje dotyczące historii prasy, w tym: *Prasa w systemie politycznym Drugiej Rzeczypospolitej (1918–1939)*, *Od „Monitora” do „Gońca Reklamowego”. Dzieje prasy częstochowskiej (1769–1994)*⁴, jak i prace poruszające zagadnienia współczesnego systemu medialnego, takie jak: *Między monopolem a pluralizmem. Zarys dziejów środków komunikowania masowego w Polsce w latach 1989–1997*; *Monopol — pluralizm — koncentracja. Środki komunikowania masowego w Polsce w latach 1989–2006*; *Raport o śmierci polskich gazet*; *W analogowym świecie. Zarys dziejów telewizji w Polsce w latach 1989–2013*⁵.

W książce *Tygodniki opinii w zmieniającej się rzeczywistości* Tomasz Mielczarek zbadał sześć największych współczesnych polskich tygodników opinii: „Politykę”, „Wprost”, „Newsweek Polska”, „Uważam Rze”, „wSieci”, „Do Rzeczy”. Analiza zawartości tygodników została przeprowadzana zarówno jakościowo, jak i w oparciu o badania statystyczne. Badanie zostało wzbogacone o cenną analizę szaty graficznej czasopism. Jak słusznie zauważał bowiem Autor publikacji:

choć tygodniki opinii operują przede wszystkim słowem, nie stronią od spektakularnych obrazów. Ich okładki, barwna szata graficzna, używane graficzne symbole służą nie tylko wzmocnieniu upowszechnianych treści, ale mają na celu wyróżnienie tygodników opinii wśród innych kolorowych lub nawet pstrokatych czasopism po to, by zdobyć uwagę odbiorców (s. 9).

W publikacji Autor własne wyniki badań poszerzył ponadto o dane wygenerowane przez Instytut Monitorowania Mediów, Kantar Media, Polskie Badania Czytelnictwa. Wykorzystał dane prezentowane przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji, Związek Kontroli Dystrybucji Prasy, polski parlament, Giełdę Papierów Wartościowych i udostępniane w portalu Wirtualne Media (s. 12).

Książka ma układ problemowo-chronologiczny, podzielony na pięć części. Przejrzysty i logiczny układ pracy ułatwia jej odbiór nie tylko znawcom tematu,

³ T. Mielczarek, *Od „Nowej Kultury” do „Polityki”. Tygodniki społeczno-kulturalne i społeczno-polityczne w PRL*, Kielce 2003.

⁴ Tenże, *Prasa w systemie politycznym Drugiej Rzeczypospolitej (1918–1939)*, Sosnowiec 2009; tenże, *Od „Monitora” do „Gońca Reklamowego”. Dzieje prasy częstochowskiej (1769–1994)*, Kielce 1996.

⁵ Tenże, *Między monopolem a pluralizmem. Zarys dziejów środków komunikowania masowego w Polsce w latach 1989–1997*, Kielce 1998; tenże, *Monopol — pluralizm — koncentracja. Środki komunikowania masowego w Polsce w latach 1989–2006*, Warszawa 2007; tenże, *Raport o śmierci polskich gazet*, Warszawa 2012; tenże, *W analogowym świecie. Zarys dziejów telewizji w Polsce w latach 1989–2013*, Kielce 2015.

lecz wszystkim zainteresowanym mechanizmami komunikacji masowej. Pracę otwiera rozdział zatytułowany *Prasa opinii czy ilustrowane magazyny społeczne?* (s. 15–58). Autor w tej części pracy, mającej charakter teoretyczno-historyczny, przedstawił historię interesującego go segmentu prasy, dokonał przeglądu definicji prasy opinii i ilustrowanych magazynów społecznych oraz opisał zjawiska związane z komercjalizacją rynku prasowego.

„*Polityka*”. *Mozolna rewolucja* (s. 69–114) to tytuł rozdziału drugiego prezentującego pismo, rozpoczynające swoje dzieje jeszcze w czasach PRL-u. Autor ukazał ewolucję linii redakcyjnej w poszczególnych okresach jej dziejów. Szczegółowo przedstawił analizę zawartości pisma za lata 1991, 2000, 2003, 2013, 2014. Zbadane zostały obecne na łamach „*Polityki*” zagadnienia krajowe, zagraniczne, polityczne, problemy społeczeństwa, ekonomii, kultury, prawa i historii. Ocenie podane zostały elementy szaty graficznej pisma, jego nakłady. Drobiazgowa analiza bogatego materiału pozwoliła Autorowi nie tylko na określenie stanowiska redakcji wobec badanych zjawisk w poszczególnych okresach wydawania pisma. Dała możliwość, by stwierdził, że

zawsze szczególną właściwością zespołu „*Polityki*” była umiejętność dostosowania się do warunków narzucanych mu przez system medialny i polityczny. [...] okazywała się skutecznym narzędziem zdobywania i utrzymywania czytelników. Otrzymywali oni bowiem wysokiej jakości produkt, którego zawartość w zasadzie była przewidywalna i adekwatna do oczekiwań odbiorców (s. 114).

Rozdział trzeci T. Mielczarek opatrzył tytułem „*Wprost*”. *Radykalne Rewolucje* (s. 115–152). Autor opisuje ten tygodnik jako pismo charakteryzujące się „gwałtownymi i nieprzewidywalnymi zmianami linii programowej i zawartości”, które miało 9 redaktorów naczelnych (s. 115). Przedstawia okres poznański — „modelowy przykład sukcesu wydawniczego” oraz kolejno warszawski w dziejach tygodnikach. Przy ocenie tytułu Autor podkreślił, że od pierwszej dekady XXI wieku pismo znalazło się w trudnej sytuacji, a jego dalsze losy stanowią wielką niewiadomą. Redakcja poszukuje nowej koncepcji pisma.

Kolejny tygodnik, któremu uwagę poświęcił Autor to „*Newsweek*”. Tygodnikowi edytowanemu na amerykańskiej licencji przez wydawnictwo Ringier Axel Springer Polska dedykowany został rozdział — „*Newsweek*”. *Atrofia oryginalnego produktu* (s. 153–176). Dokonując analizy tytułu T. Mielczarek stwierdził, że pismo miało:

ogromny wpływ na sposób funkcjonowania grupy tytułów określanych mianem czasopism opinii [...]. Przenosił na grunt polski przede wszystkim doświadczenia amerykańskie, gdzie w równym stopniu dbano o warsztatową rzetelność i neutralność, jak wyjątkowy charakter podejmowanych tematów upowszechnianych w spektakularnej formie (s. 176).

Ostatni — piąty rozdział — *Utwierdzenie konserwatywnej tożsamości* przyniósł analizę i ocenę trzech tytułów: „Uważam Rze”, „wSieci”, „Do Rzeczy” (s. 177–214). Pisma te cechuje nie tylko najkrótsza obecność na rynku prasowym, ale także konserwatywny charakter.

Obraz badanego segmentu prasy Autor wzbogacił o wizualizację opisywanych zagadnień w postaci tabel: zawartości tematycznej tygodników opinii w latach 1991–2015, nakładów i sprzedaży polskich tygodników opinii w latach 1994–2016. Monografia, licząca 260 stron została zaopatrzona w aneksy oraz indeks nazwisk.

Praca Tomasza Mielczarka jest bardzo interesująca i cenna. Ukazuje bowiem funkcjonowanie tygodników opinii w zmieniającym się na przestrzeni lat systemie medialnym oraz przedstawia najważniejsze atrybuty poszczególnych tytułów. Należy podkreślić, że trud badawczy Autora nie ograniczał się do prezentacji ideowego profilu czasopisma, a szczegółowa analiza zawartości pozwoliła ustalić jak przebiegała ewolucja danego tytułu.

Powstała praca uzupełni i wzbogaci wiedzę na temat współczesnej prasy opinii. Zainteresuje prasoznawców, medioznawców, politologów, historyków oraz studentów kierunków nauk humanistycznych i społecznych.